

DODAJA VAS NA

PARIS

D. VÝROČIA
OVÉHO VÍTAZSTVA
PRACUJÚCICH

PROGRAM OSLAV

21. februára 1968 o 14 hodine

oficiálnej ťažbe na budove REJDUTY

na prenosach v Televízii 1968

februára 1968 o 14 hodine

NA BRATISLAVSKÝCH PRACUJÚCICH

na námestí SNP

počas jednotlivých činností v SNO prepracujúci

činnosti

VÝROČIE FEBRUÁROVÉHO VÍTAZSTVA PRACUJÚCICH

DY

LIVE USA

KONCERT W.A.

Prvňí program

Sobota 26. februára 1968

Autorický o 17.45 hodine

KOMORNÉJ

DBY

TECHNIKU

Malá, Koščova 17, tel. 677-11,

výstav na mesiac FEBRUÁR 1968

LISSABON

SLAV

20. VÝROČIA

FEBRUÁROVÉHO VÍTAZSTVA

PRACUJÚCICH

PROGRAM OSLAV

21. februára 1968 o 14 hodine

oficiálnej ťažbe na budove REJDUTY

na prenosach v Televízii 1968

BOLOGNA

Tvorivá skupina

Intergenerácia

OTVORENÉ KRONY

VIŠCHA OSVITA UKRAЇNI

У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ

ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО

ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

I (75) tom

УДК 37.013-053.5(082)
ББК 74.200я43
Т 43

ISSN 2308-3778

Рекомендовано Вчену радою
Інституту проблем виховання НАПН України. Протокол № 9 від 30 жовтня 2017 року.

Видання здійснено за сприяння Міжнародної Експертної Агенції
"Консалтинг і Тренінг" та Східно-Європейського Інституту Психології (Україна – Франція)

Редакційна колегія випуску:

Кремень В.Г., Савченко О.Я., Маноха І.П., Ляшенко О.І., Коцур В.П.,
Вашуленко М.С., Бех І.Д., Петровчко Ж.В.

Відповідальний редактор випуску:

Маноха І.П., доктор психологічних наук, професор

Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць - Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". – Вип. 21. – Кн. 3. – Том I (75). – К.: – Гнозис, 2017. – 506 с.

Theoretical and methodical problems of education of children and pupils: sciences works - Thematic issue "Higher Education of Ukraine in the Context of Integration into the European Educational Space". - Vol. 21. - Ch. 3. - Volume I (75). - K.: Gnosis, 2017. - 506 p.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 20691-10491.

Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України Наказом МОН України від 12.05.2015 № 528.

Збірник включено до міжнародних наукометрических баз Index Copernicus International, Google Scholar, ERIH PLUS.

У тематичному випуску вміщені наукові статті фахівців з питань вищої освіти, присвячені актуальній проблемі входження України до європейського освітнього простору.

Перспективи євроінтеграційних процесів у сфері вищої освіти, вимоги Болонського процесу та питання готовності України відповісти цим вимогам, моніторинг якості освіти, стандарти європейського освітнього простору та завдання, що стоять перед вищою освітою України сьогодні - ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв'язання яких звертаються автори випуску. У центрі уваги також питання управління якістю освіти, перспективи запровадження механізмів сучасного освітнього менеджменту, а також - умови й напрями оптимізації та розвитку вищої освіти України в сучасних умовах. Для фахівців-освітян, науковців, дослідників психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

ISBN 978-966-2760-55-2

ISSN 2308-3778

© Інститут проблем виховання НАПН України, 2017 р.

© Східно-Європейський Інститут Психології, 2017 р.

© Міжнародна Експертна Агенція "Консалтинг і Тренінг", 2017 р.

© Видавництво "Гнозис", 2017 р.

**HIGHER EDUCATION OF UKRAINE
IN THE CONTEXT
OF INTEGRATION TO EUROPEAN
EDUCATIONAL SPACE**

УДК 37.013-053.5(082)

ББК 74.200я43

Т 43

ISSN 2308-3778

*Рекомендовано вченою радою Інституту проблем виховання НАПН України
(протокол № 9 від 30 жовтня 2017 р.)*

Редакційна колегія:

Бех І.Л., доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор ІПВ НАПН України;

Алексєєнко Т.Ф., доктор педагогічних наук, завідувач лабораторії соціальної педагогіки ІПВ НАПН України;

Комаровська О.А., доктор педагогічних наук, завідувач лабораторії естетичного виховання та мистецької освіти ІПВ НАПН України;

Коновець С.В., доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії громадянського та морального виховання ІПВ НАПН України;

Миропольська Н.Є., доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії естетичного виховання та мистецької освіти ІПВ НАПН України;

Петрочко Ж.В., доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-експериментальної роботи ІПВ НАПН України;

Федорченко Т.Є., доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя ІПВ НАПН України;

Шахрай В.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач лабораторії виховання в сім'ї та закладах інтернатного типу ІПВ НАПН України;

Золотарьова А.В., доктор педагогічних наук, професор, заступник директора ІПН ФГБОУ ВПО «Ярославский государственный педагогический университет имени К.Д. Ушинского» (Росія);

Ромм Т.О., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології Інституту історії гуманітарної і соціальної освіти Новосибірського державного університету (Росія);

Бурвіте С., доктор соціальних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної освіти Литовського юридичного університету (Вільнюс, Литва);

Піловарські Ю., доктор філософії, почесний професор, ректор Вищої школи громадської та індивідуальної безпеки «AveiGop» (Краків, Польща);

Юрчак В., доктор філософії, професор, завідувач кафедри безпеки й оборони Академії збройних сил імені генерала Штефаника (Ліптовські Мікулаш, Словаччина).

Рецензенти: **Радул В.В.**, доктор педагогічних наук, професор;

Маноха І.П., доктор психологічних наук, професор

ISBN 978-617-7009-28-2

ISBN 978-966-2760-71-2

ТЕМАТИЧНИЙ ВИПУСК

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Вип. 21-3, Том I (75), 2017 р.

Тематичні рубрики випуску:

**Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти
в Україні, Європі та світі**

Управління якістю освіти: стандартизація та інноваційність

Моніторинг якості освіти: засоби, технології та перспективи

**Сучасний освітній менеджмент: економічні, організаційні та психологічні засоби
реалізації в Україні, Європі та світі**

Філософія та психологія освіти

**Новітні засоби навчання: проблеми впровадження
та стандартизації**

**Послідовність загальної середньої та вищої освіти
як європейський стандарт**

**Психолого-педагогічні та організаційні умови запровадження
європейських стандартів вищої освіти в Україні**

Освіта. Культура. Глобалізація: виклики сьогодення

**Інтеграційний потенціал сучасної освіти:
геополітичні, ринкові та екзистенційні важелі впливу**

Сучасна освіта як контроверсійний феномен: суперечності та інноватика

МАРТИНЮК А.П.,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри української та іноземної
лінгвістики Луцького НТУ

Луцький національний технічний
університет, м. Луцьк, Україна

ГУБІНА А.М.,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри української та
іноземної лінгвістики Луцького НТУ
Луцький національний технічний
університет, м. Луцьк, Україна

ТРИНДЮК В.А.,

кандидат педагогічних наук
старший викладач кафедри
української та іноземної лінгвістики,
Луцький національний технічний
університет, м. Луцьк, Україна

РОЗВИТОК

НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»

Розглянуто основні особливості поняття «компетентність»,
розкрито специфіку дисципліни «Іноземна мова за професійним
спрямуванням» з точки зору компетентнісного підходу,
перераховано ряд актуальних проблем викладання цього
предмета в немовному вищі. Обумовлено необхідність розвитку
у студентів навчально-пізнавальної компетенції. Наголошено на
ефективності самостійної роботи як однієї з основних
педагогічних умов розвитку навчально-пізнавальної компетенції
студентів з дисципліни «Іноземна мова за професійним
спрямуванням» у сучасному немовному ВНЗ. Описано
навчальний посібник, створений з урахуванням принципів
компетентнісного підходу, однією з цілей якого є розвиток
навчально-пізнавальної компетенції студентів для підвищення
ефективності їхньої самостійної роботи

Ключові слова: компетентність; навчально-пізнавальна

компетенція; професійно спрямована іншомовна комунікативна компетенція; іноземна мова в немовних ВНЗ; іноземна мова за професійним спрямуванням; навчальний посібник з іноземної мови; самостійна навчально-пізнавальна діяльність.

The features of the concept «competence» are considered, the specifics of a subject «Foreign language for special purposes» are disclosed in terms of a competency approach, topical problems of teaching this subject in a non-linguistic university are listed. The need to develop students' learning competence is stipulated. The effectiveness of students' independent learning activity as one of the main pedagogical conditions of the development of the students' learning competence in the subject «Foreign language for special purposes» in the modern non-linguistic higher educational establishment is emphasized. A new textbook is described written on competency approach principles, which has one of its purposes the increasing of students' independent learning activity efficiency.

Key words: competency; learning competence; professionally directed foreign-language communicative competence; foreign language for special purposes; foreign language for non-linguistic students; independent learning activity.

Рассмотрены основные особенности понятия «компетентность», раскрыта специфика дисциплины «Иностранный язык для специальных целей» с точки зрения компетентностного подхода, перечислен ряд актуальных проблем преподавания этого предмета в неязыковом вузе. Обусловлена необходимость развития у студентов учебно-познавательной компетенции. Отмечена эффективность самостоятельной работы как одной из основных педагогических условий развития учебно-познавательной компетенции студентов по дисциплине «Иностранный язык для специальных целей» в современном неязыковом вузе. Описано учебное пособие, созданное на основе принципов компетентностного подхода, одной из целей которого является развитие учебно-познавательной компетенции студентов для повышения эффективности их самостоятельной работы.

Ключевые слова: компетентность; учебно-познавательная компетенция; профессионально направленная иноязычная коммуникативная компетенция; иностранный язык в неязыковых вузах; иностранный язык для специальных целей; учебное

пособие по иностранному языку; самостоятельная учебно-познавательная деятельность.

Вступ. Сьогодні на ринку праці потрібен фахівець, який є гнучким, мобільним, легко адаптується в постійно мінливих умовах професійної діяльності, відкритий до перетворень та інновацій, що відбуваються в сучасному світі, здатен до освоєння нових ідей і технологій. Першочерговою вимогою до спеціалістів постає їхня професійна компетентність, водночас передбачається готовність до постійної самоосвіти впродовж усього життя. Упровадження в Україні в педагогічну практику компетентністного підходу до підготовки професіоналів відповідає особливим вимогам сучасного суспільства до системи вищої і професійної освіти. Аби вища школа змогла підготувати фахівця, здатного адекватно вирішувати професійні завдання, виникає необхідність суттєвих змін в освіті – починаючи від постановки нових цілей, перетворення самої структури, впровадження інновацій на найрізноманітніших рівнях, і закінчуючи розробкою принципово нових технологій і методів навчання і контролю.

Постановка проблеми. Кожна молода людина має бути озброєна навичками, потрібними для життя і роботи в новому інформаційному суспільстві. Набута фахівцем професійна компетентність виступатиме як гарант конкурентоспроможності на ринку праці та покращення економічних досягнень країни. Разом з тим процеси глобалізації та розвиток інформаційних технологій практично унеможливило професійну діяльність спеціаліста без знання іноземної мови. Без постійної підтримки належного рівня знань іноземної мови та фахових компетенцій важко втриматися на ключових життєвих та професійних позиціях, які б задовольняли особистість. Тому навчання у ВНЗ повинно закласти такий базис, на основі якого можливий подальший професійний розвиток особистості та самоосвіта. Молодь має оволодіти ефективними методами, прийомами і способами самостійного отримання нових знань, умінь та навичок. Інакше кажучи, метою сучасної вищої освіти є формування особистості, здатної до самоосвіти впродовж життя, що передбачає розвиток навчально-пізнавальної компетенції майбутніх фахівців у період навчання у виші.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Питаннями компетенції та компетентністного підходу займалися вітчизняні та зарубіжні науковці В. Байденко, І. Зимня, Н. Кузьміна, С. Куликовський, О. Локшина, А. Маркова, Л. Мітіна, Л. Петровська, О. Пометун. Щодо навчально-пізнавальної компетенції, то це питання висвітлювалося у працях М. Бакланової, М. Торчук, В. Хорешман та ін.

Однак не у повному обсязі розглянуто проблему розвитку навчально-піз-

навальної-компетенції за допомогою предмета іноземна мова у технічних вищих навчальних закладах задля можливості майбутнім професіоналам вільно почуватися у глобальному науковому та соціальному просторі.

Мета статті: розглянути проблему розвитку навчально-пізнавальної компетенції за допомогою дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» засобами самостійної пізнавальної діяльності базуючись на розроблений посібник для подальшого уміння застосовувати набуту компетенцію упродовж усього життя професіоналами технічного профілю.

Виклад основного матеріалу. Беручи до уваги перелік ключових компетентностей за Лісабонською конференцією 2001 року, який включає навички обчислення та письма; базові компетентності у галузі математики, природничих наук та технологій; іноземні мови; інформаційні та комунікаційні технології; здатність навчатися; підприємницькі навички; соціальні навички; загальна культура [3]. Для нас важливо відзначити, що увага до компетентності з іноземної мови та здатності навчатися не зменшується упродовж усіх років. З огляду на сучасну реформу в освіті, не лише для середньої школи, але й головним чином надалі для вищої школи, важливим є навчати вчитися. Відтепер в Україні починаючи зі школи застосовуватимуть компетентністний підхід у навчанні. Такі нововведення передбачаються для середньої освіти з 2018 року, проте стрімкий розвиток технічного прогресу та зростаючі вимоги до випускника змусили викладачів саме немовних вишів використовувати все більше інновацій для підготовки конкурентоспроможного фахівця уже упродовж останніх років.

Аби визначитися з основними поняттями, про які йдеться у нашому доробку, схиляємося до думки вітчизняного науковця С.Лейко, котра вказує, що компетентнісний підхід у вищій технічній освіті орієнтований на всебічний розвиток й підготовку студента до його професійної діяльності не лише як компетентного фахівця, а й як високо вихованої, освіченої особистості і передбачає отримання ним як знань, умінь, навичок так і здатності до постійного самовдосконалення, самоосвіти, прийняття креативних рішень та розвитку гуманістичних цінностей. Провівши ґрунтовний аналіз літературних джерел, вищезгадана науковець пропонує розрізнення понять «компетенція» та «компетентність». Таким чином під компетенцією слід розуміти певну сферу, коло діяльності, наперед визначену систему питань щодо яких особистість повинна бути добре обізнана, тобто володіти певним набором знань, умінь, навичок та власного до них ставлення, а компетентність – якість особистості, її певне надбання, що ґрунтуються на знаннях, досвіді, моральних засадах і проявляється в критичний момент за рахунок вміння знаходити зв'язок між ситуацією та знаннями, у прийнятті адекватних рішень нагальної проблеми [4].

Головне, на чому хочемо зауважити, що сутність компетентнісного підходу полягає не в простій передачі знань від викладача до студента, а у формуванні у студента певних ключових компетенцій, які йому будуть необхідні в професійній діяльності, допоможуть реалізувати себе як особистість, як суб'єкт цієї діяльності. До таких компетенцій, окрім професійно обумовлених предметних, можна віднести досить великий спектр особистісних якостей, що є надто важливим, оскільки суспільний досвід показав, що найбільш соціально адаптованими виявилися люди, що володіють не сумою академічних знань, а сукупністю особистісних якостей таких от, як здатність працювати в групі, командний дух, почуття відповідальності, особисту дисципліну, ініціативність, допитливість, творче відношення до справи, патріотизм, здатність до постійного особистісного росту і самовдосконалення.

Однією з ключових, необхідних студентові освітніх компетенцій є навчально-пізнавальна компетенція, серед виділених науковцем А.Хуторським [13] і яку він трактує як сукупність компетенцій учасника навчання у сфері самостійної пізнавальної діяльності, що включає елементи логічної, методологічної, загальнонавчальної діяльності.

Н. Насташук дає визначення навчально-пізнавальної компетенції як здатності спудеїв здобувати нові знання для вирішення навчальних завдань з урахуванням видів професійної діяльності на основі використання методів пізнання конкретних наук [10].

В. Хорешман охарактеризувала навчально-пізнавальну компетенцію як складну структуру, компонентами якої є різні компетенції студента в сфері самостійної пізнавальної діяльності, що містить у собі знання суб'єктом прийомів, способів і методів навчально-пізнавальної та навчально-дослідницької діяльності, вміння, навички і досвід їх застосування в умовах реального навчального процесу для досягнення певних пізнавальних цілей, а також здатність і готовність суб'єкта до їх застосування у своїй навчальній і професійній діяльності і подальшого їх вдосконалення [12].

Зазначені автори наголошують на самостійній пізнавальній діяльності, на умінні здобувати знання самостійно, на виконанні різноманітних завдань самостійно, що традиційно практикувалося у процесі навчання.

Розглядаючи упровадження компетентністного підходу як інновацію в освіті, не можна трактувати те, що вважається традиційним, як таке, що уже застаріло, малопродуктивне, неякісне. Ні в якому разі не применшуючи значущість сучасних тенденцій модернізації освітнього процесу, хотілося б відзначити, що, поза всякими сумнівами, в основі компетентності фахівця лежать знання, вміння і навички. Тому в пошуках нових, більш ефективних методів підготовки спеціалістів не можна нехтувати добре зарекомендованими, перевіреними способами і прийомами навчання, за умови, що вони

займуть своє місце в новій, особистісно-орієнтованій системі освіти, і що при застосуванні цих традиційних, але виправданих методів акцент в цілях і завданнях буде зміщений в сторону особистісного розвитку студента.

Сучасна педагогічна наука зосереджується на методах і засобах навчання, які спрямовані на формування тієї чи іншої компетентності студента та відповідають таким педагогічним принципам: 1) принцип особистісної спрямованості навчання (передбачає суб'єктно суб'єктні відносини студента і викладача, а також розвиток особистості в процесі навчання); 2) принцип практичної спрямованості (зміст і форма навчання повинні відповідати практичним потребам майбутнього фахівця); 3) принцип залучення до практичної діяльності (передбачає отримання і використання знань, умінь і навичок в процесі діяльності, а також набуття досвіду); 4) принцип інтегративності (передбачає наявність міжпредметних і міжкультурних зв'язків, а також зв'язок вузівської освіти з «зовнішнім світом» – життям суспільства в цілому); 5) принцип безперервності (передбачає формування готовності до самоосвіти впродовж усього життя).

Аналізуючи доцільність застосування тих чи інших методів і технологій навчання іноземної мови у ВНЗ, О. Панзига та О. Муковнікова формулюють ряд сучасних педагогічних і методичних принципів навчання іноземних мов: принцип реалізації суб'єкт суб'єктних, діалогічних (а не суб'єкт об'єктних монологічних) відносин викладача і студента; принцип особистісного (а не тільки професійного) розвитку студентів і забезпечення умов для їх самовизначення та самореалізації; принцип реалізації активної творчої діяльності того, хто навчається; принцип комунікативної спрямованості навчання іноземним мовам, який передбачає домінування не лінгвістичних, репродуктивно-тренувальних, а мовних вправ і завдань; використання автентичних ситуацій спілкування; розвиток умінь спонтанного реагування в процесі комунікації, психологічної готовності до реального іншомовного спілкування в різних ситуаціях; принцип культурної і педагогічної доцільноти – ґрунтуються на ретельному відборі тематики курсу, мовного, мовленнєвого і країнознавчого матеріалу, а також типології завдань і форм роботи; принцип міждисциплінарності і інтегративності – припускає одночасний розвиток як власне комунікативних, так і інформаційних, академічних і соціальних умінь, а також інтеграцію знань з різних навчальних дисциплін [9]; принцип системності та послідовності, принцип взаємопов'язаного формування мовних компетентностей і методичної компетентності, принцип наочності, принцип доступності та посильності, принцип створення позитивного і вмотивованого ставлення до навчання [7].

Вищезгадані принципи лягли в основу створення навчального посібника для студентів 1-2 курсів комп'ютерних спеціальностей «Dealing with

Computers» в рамках дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», який, на нашу думку, займає особливе місце в підготовці сучасного фахівця. При створенні посібника брались до уваги рекомендації науковців, які розглядали цю проблему.

Автори, що досліджують причини недостатньої мовної підготовки студента [5, 6, 11, та ін.] називають ряд об'єктивних факторів, якими обумовлені труднощі викладання цього предмета, відзначаючи широкий спектр спеціальностей і відсутність або нестачу навчально-методичного забезпечення за деякими напрямками, різний, часто низький, рівень підготовки студентів з іноземної мови і дефіцит аудиторних занять [5]. О. Осадча заявила про необхідність формулювання системи вимог до розробки і застосування підручника інноваційного типу з іноземної мови за професійним спрямуванням, який був би націлений на ефективне формування і вдосконалення у студентів професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетенції [11].

Поділяючи цю думку, хотілося б особливо підкреслити, що в умовах недостатньої кількості аудиторних занять особливо важливо формувати у студентів навички самостійної роботи, тому, на наш погляд, сучасний навчальний посібник, заснований на принципах компетентнісного підходу, має ставити дві основні мети: 1) формування та розвиток професійно спрямованої іншомовної комунікативної компетенції; 2) розвиток навчально-пізнавальної компетенції. Причому, на наш погляд, цим же цілям повинні бути підпорядковані і аудиторні заняття, які потрібно використовувати як для комунікативно-спрямованої іншомовної діяльності (як правило, це навчання говорінню), так і на ознайомлення студентів з прийомами самостійної роботи, причому підбір тих чи інших методів, способів і прийомів самостійної навчально-пізнавальної діяльності повинен здійснюватися з урахуванням їх ефективності для кожного студента індивідуально.

Л. Журавська зазначає, що у студентів самостійна робота викликає цілком певні складності, оскільки вони не вміють раціонально розподіляти і планувати свій час, виділяти головне, самостійно приймати рішення і робити висновки. У такій ситуації, на думку автора, викладач повинен навчити студентів працювати самостійно, спрямовувати їх, проте не жорстко регламентуючи їхню діяльність, зацікавити студентів будь-якою проблемою таким чином, аби вони відчули особисту зацікавленість у її вирішенні самостійно. Для цього запропоновано використовувати безмежні ресурси мережі Інтернет, де або викладач, або самі студенти, які виконують поставлену викладачем навчально-пізнавальну задачу, можуть знайти автентичні тексти (в тому числі аудіо та відео), відповідні професійним інтересам студентів [1].

Аналогічної думки дотримуються Н. Стефанович та І. Забіяка, які відзначають, що самостійна робота у вищі повинна мати систематичний, безперерв-

ний характер. На думку цих авторів, у сучасних умовах (враховуючи неготовність випускників шкіл до самостійної роботи) організація самостійної роботи студентів повинна спиратися на їх аудиторну діяльність, взаємодію з педагогом, в якому формується мотивація вчення, приймається програма роботи з навчальної дисципліни, засвоюються способи і прийоми навчальної діяльності, пізнаються особливості різних видів самостійної роботи з курсу, здобуваються навички самоконтролю. Шлях до вирішення цих завдань бачиться нами в спеціально організованій індивідуалізованій аудиторній роботі студентів. Вищезгадані автори пропонують саме такі прийоми формування навичок самостійної роботи студентів, які необхідно використовувати на аудиторних заняттях [2].

Ефективність навчально-пізнавальної діяльності (в тому числі самостійної) визначається як відношення приданих знань, умінь і навичок до часу, витраченого студентом на їх здобуття. Ефективність самостійної роботи студентів здатна істотно підсилити мотивацію до вивчення іноземної мови і є однією з основних педагогічних умов розвитку навчально-пізнавальної компетенції студентів [12]. Для підвищення ефективності самостійної роботи студентів необхідно при перевірці завдань, підготовлених студентами, звертати увагу на те, яким чином вони їх готували і скільки часу пішло на підготовку. Для цього корисно на занятті проводити необхідні дослідження для виявлення найбільш ефективних методів, в процесі яких студентові рекомендується робити те чи інше завдання різними способами, при цьому акцентується увага як на якості його виконання, так і на витраченому часі.

Міркуючи про специфіку дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» в немовних ВНЗ, Л. Дубенкова справедливо стверджує, що проблематика вивчення іноземної мови охоплює не тільки методику, але і лінгводидактику, а також теорію професійної комунікації і функціональну стилістику, оскільки будь-яке навчання іноземній мові переслідує спеціальні цілі, тому проблематика мови для спеціальних цілей – міждисциплінарна і зачіпає особливості різних професійних підмов, співвідношення в них загального і специфічного, лінгводидактичні і методичні аспекти викладання мов і багато іншого [8]. Дійсно, фахівцям однієї сфери іноземна мова необхідна лише як засіб наукового спілкування і підвищення власної компетентності (для читання і написання наукових статей по своїй спеціальності, участі в міжнародних конференціях і т.п.), в той час як інші спеціальності вимагають застосування іноземної мови безпосередньо в професійній діяльності [5]. Це може бути читання або розробка технічної документації, спілкування з іноземними колегами або клієнтами в різноманітних ділових ситуаціях. У кожному з цих випадків, причому для кожної окремої спеціальності, набір лексичних одиниць, граматичних структур, мовних зразків, співвідношення видів

мовленнєвої діяльності та інші методичні аспекти викладання можуть істотно залежати від цього.

Концепція створеного нами, ґрунтуючись на принципах компетентнісного підходу, навчального посібника для студентів 1-2 курсів комп'ютерних спеціальностей «Dealing with Computers» в рамках дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», передбачає практичну та комунікативну направленість при формуванні професійно-спрямованої іншомовної компетенції, а також налаштованість на послідовний, поетапний розвиток у студентів навичок самостійної роботи. З огляду на специфіку спеціальності і ознайомившись з дидактичними матеріалами з профілюючих дисциплін, наданих випускаючою кафедрою, ми відібрали автентичний матеріал, який не тільки має відношення до тематики даної спеціальності, але й сприяє створенню ситуацій іншомовного спілкування, які можуть відбуватися в процесі професійної діяльності майбутніх фахівців. Всі матеріали стали основою комунікативно-спрямованих мовних вправ. Для допомоги студентам в освоєнні ефективних способів самостійної роботи, навчальний посібник починається зі вступу, де в доступній формі подано рекомендації щодо того, як найкраще самостійно займатися та яким чином слід читати тексти, як заучувати незнайомі слова і як активізувати вивчені, як стимулювати свої мовні здібності. Посібник поділено на 8 модулів. Кожен модуль складається із 4 або 5 тем, кожна з яких містить: 1) базовий текст з активним тематичним словником (призначений для закріплення активної лексики певної теми); 2) текст для самостійного опрацювання, який наочно ілюструє функціонування у мові лексичних одиниць, що вивчаються (для індивідуальної роботи студентів); 3) умовно-комунікативні та комунікативні тренувальні вправи для засвоєння лексики та граматики активного словника.

У навчальному посібнику послідовно реалізується мета навчання студентів самостійної роботи. У вправах, які допомагають структурувати текст, простежується послідовне зменшення готових приписів і збільшення «простору» для самостійної діяльності.

Висновок. Таким чином, нами розглянуто основні педагогічні та методичні принципи компетентнісного підходу стосовно специфіки предмета «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у немовному виші. Висвітлено основні проблеми, що виникають в процесі його викладання. Серед можливих варіантів вирішення таких проблем запропоновано посібник інноваційного типу з іноземної мови за професійним спрямуванням для розвитку навичок самостійної роботи. Приведено опис навчального посібника для студентів 1-2 курсів комп'ютерних спеціальностей «Dealing with Computers», який створено з урахуванням сучасних педагогічних та методичних принципів навчання іноземних мов. Він передбачає ефективну самостійну роботу студентів.

як необхідну умову розвитку їхньої навчально-пізнавальної компетенції.

Список використаних джерел:

1. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Журавська Л. М. // Освіта та управління. – Т. 3. – 1999. – №2.
2. Забіяка І. М. Дидактичні умови організації самостійної роботи з іноземної мови студентів технічних спеціальностей із використанням інформаційних технологій : автореф. дис ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Ірина Миколаївна Забіяка . – Харків, 2014 . – 20 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: „К.І.С”, 2004. – 112 с.
4. Лейко С. В. Поняття «компетенція» та «компетентність»: теоретичний аналіз / С. В. Лейко // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2013. – Вип. 4. – С. 128-135. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2013_4_15.
5. Малиновська О.Л. Шляхи підвищення ефективності процесу вивчення іноземних мов студентами немовних вищих навчальних закладів. / О.Л. Малиновська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.11. – С.376-381.
6. Мартинюк А.П., Губіна А.М. Організація курсу іноземної мови за професійним спрямуванням у технічному вищому навчальному закладі / А.П. Мартинюк //Наукові записки РДГУ. – Рівне, 2015.– Вип.11(54). – С.94–97.
7. Панзига О.М. Реалізація дидактичних і методичних принципів у процесі формування рецептивних мовних компетентностей другої іноземної мови у майбутніх вчителів / О.М.Панзига // Вісник КНЛУ. – Серія педагогіка та психологія. – Випуск 23. – 2014. – С. 129-138.
8. Дубенкова Л.В. Язык для специальных целей глазами студентов / Л.В. Дубенкова // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. Серия: педагогика, психология. – 2012. – № 1.– С. 145-147.
9. Муковникова Е.М. Реализация современных педагогических и методических принципов обучения иностранным языкам в вузе / Е.М. Муковникова // Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2011. – № 2. – С. 178-181.
10. Насташук Н.А. Развитие учебно-познавательной компетенции у будущих экономистов в процессе обучения интеллектуальным информационным технологиям: дис... канд. пед. наук. 13.00.02 / Насташук Наталья Александровна – Омск, 2009. – 199 с.
11. Осадчая О.В. Возможности мультиформатного учебника по иностранному языку для специальных целей для технических вузов / О.В. Осадчая //

- Известия ЮФУ. Технические науки. – 2012. – № 10 (135). – С. 100-104.
12. Хорешман В.С. Эффективность самостоятельной работы студентов неязыкового вуза как необходимое педагогическое условие развития учебно-познавательной компетенции в предметной области «иностранный язык» / В.С. Хорешман. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/effektivnost-samostoyatelnoy-raboty-studentov-neyazykovogo-vuza-kak-neobhodimoe-pedagogicheskoe-uslovie-razvitiya-uchebno>
13. Хоторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированного образования / А. Хоторской // Народное образование. – 2003. – №2. – С.58-64.

Transliteration of References:

1. Zhuravska L. M. Kontseptualni umovy upravlinnia samostiinoiu robotoiu studentiv u VNZ / Zhuravska L. M. // Osvita ta upravlinnia. – T. 3. – 1999. – № 2.
2. Zabiiaka I. M. Dydaktychni umovy orhanizatsii samostiinoi roboty z inozemnoi movy studentiv tekhnichnykh spetsialnostei iz vykorystanniam informatsiynykh tekhnologii : avtoref. dys ... kand. ped. nauk: 13.00.09 / Iryna Mykolaivna Zabiiaka . – Kharkiv, 2014 . – 20 s.
3. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasnii osviti: svitovy dosvid ta ukrainski perspektyvy: Biblioteka z osvitnoi polityky / za zah. red. O.V. Ovcharuk. – K.: „K.I.S”, 2004. – 112 s.
4. Leiko S. V. Poniattia «kompetentsiia» ta «kompetentnist»: teoretychnyi analiz / S. V. Leiko // Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka. – 2013. – Vyp. 4. – S. 128-135. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2013_4_15.
5. Malynovska O.L. Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti protsesu vychennia inozemnykh mov studentamy nemovnykh vyshchyknavchalnykh zakladiv. / O.L. Malynovska // Naukovi visnyk NLTU Ukrainy. – 2012. – Vyp. 22.11. – S.376-381.
6. Martyniuk A.P., Hubina A.M. Orhanizatsiia kursu inozemnoi movy za profesiinym spriamuanniam u tekhnichnomu vychchomu navchalnomu zakladi / A.P. Martyniuk //Naukovi zapysky RDHU. – Rivne, 2015.– Vyp.11(54). – S.94–97.
7. Panzyha O.M. Realizatsiia dydaktychnyk i metodychnyk pryntsypiv u protsesi formuvannia retseptyvnykh movnykh kompetentnostei druhoi inozemnoi movy u maibutnikh vchyteliv / O.M.Panzyha // Visnyk KNLU. – Seriia pedahohika ta psikholohiia. – Vypusk 23. – 2014. – S. 129-138.
8. Dubenkova L.V. Yazyk dlya spetsialnykh tseley glazami studentov / L.V. Dubenkova // Vektor nauki Tolyattinskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: pedagogika, psichologiya. – 2012. – № 1.– S. 145-147.
9. Mukovnikova Ye.M. Realizatsiya sovremennykh pedagogicheskikh i

- metodicheskikh printsipov obucheniya inostrannym yazykam v vuze / Ye.M. Mukovnikova // Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Lingvistika i mezhkulturnaya kommunikatsiya. – 2011. – № 2. – S. 178-181.
10. Nastashchuk N.A. Razvitie uchebno-poznavatelnoy kompetentsii u budushchikh ekonomistov v protsesse obucheniya intellektualnym informatsionnym tekhnologiyam: dis... kand. ped. nauk. 13.00.02 / Nastashchuk Natalya Aleksandrovna – Omsk, 2009. – 199 s.
11. Osadchaya O.V. Vozmozhnosti multiformatnogo uchebnika po inostrannomu yazyku dlya spetsialnykh tseley dlya tekhnicheskikh vuzov / O.V. Osadchaya // Izvestiya YuFU. Tekhnicheskie nauki. – 2012. – № 10 (135). – S. 100-104.
12. Khoreshman V.S. Effektivnost samostoyatelnoy raboty studentov neyazykovogo vuza kak neobkhodimoe pedagogicheskoe uslovie razvitiya uchebno-poznavatelnoy kompetentsii v predmetnoy oblasti «inostranny yazyk» / V.S. Khoreshman. – Rezhim dostupa: <https://cyberleninka.ru/article/n/effektivnost-samostoyatelnoy-raboty-studentov-neyazykovogo-vuza-kak-neobkhodimoe-pedagogicheskoe-uslovie-razvitiya-uchebno>
13. Khutorskoy A. Klyuchevye kompetentsii kak komponent lichnostno-orientirovannogo obrazovaniya / A. Khutorskoy // Narodnoe obrazование. – 2003. – №2. – S.58-64.

Martyniuk A., Hubina A., Tryndiuk V.
e-mail: hubinaalla@ukr.net

DEVELOPMENT OF STUDENTS' LEARNING COMPETENCE BY MEANS OF FOREIGN LANGUAGE FOR SPECIAL PURPOSES

БЕСПАЛЬКО Г. М., Суспільно-історичні обставини та етапи генези теорії і практики естетичного розвитку дітей дошкільного віку засобами зображенальної діяльності (др. пол. ХХ – поч. ХХІ ст.)	256
БІЛОГУР В.Є., ІВАНЕНКО В. В., Формування концепції самореалізації особистості у спорті в умовах трансформаційних змін: теоретичні і праксеологічні виміри	266
ВОВЧОК Я., Готовність майбутніх менеджерів до організації етнографічного туризму	279
ЗЕМЛЯКОВА Т. Д., ГОЛОВКОВА Т. А., АНТОНОВА О. В., Особенности гендерных соотношений биоритмов и стресса у студентов медицинского вуза и способы их гармонизации	294
КАЛУГІНА Т. В., Готовність викладачів іноземної мови до професійного саморозвитку як психолого-педагогічна проблема	304
ЛАРІНА Т. В., Деякі дидактичні аспекти професійної підготовки молодших спеціалістів у коледжах України	312
МАКАРЕНКО Н. М., Формування компетенцій у процесі навчання у вищій школі	328
МАРТИНЮК А.П., ГУБІНА А.М., ТРИНДЮК В.А., Розвиток навчально-пізнавальної компетенції студентів за допомогою навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням»	336
МОРОЗОВА М.М., Проблема формування економічної компетентності студентів гуманітарних спеціальностей у навчально-виховному процесі ВНЗ: проміжні результати науково-експериментального дослідження	348
НІКІТИНА І. В., Гендерні особливості мотивації студентів технічного університету	357
ПАНАСЮРА Г.С., Реалізація компетентнісного підходу у післядипломній освіті учителів природничих дисциплін	365
РАТУШИНСЬКА А. С., Педагогічний самоменеджмент	377
ШИШКА І. В., ГОЛОВАХА М. Л, КУДІЄВСЬКИЙ А. В., КИСЛИЦЯ Є. В., Проблема підготовки інтернів з травматології та ортопедії в сучасних умовах для бюджетних та контрактних випускників медичних університетів з подальшим працевлаштуванням	387
ШЛЕІНА Л. І., Теоретичні засади формування гендерної компетентності студентів непедагогічних спеціальностей	394
ШПІЛЬЧАК Л. Я., Корекція професійних умінь і навичок роботи майбутніх соціальних педагогів з дітьми із дистантних сімей	402